

GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO HỌC SINH, SINH VIÊN TRONG THỜI KỲ HỘI NHẬP QUỐC TẾ Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

Bùi Văn Hải

Trường Đại học Nguyễn Huệ

Email: vanhailq@gmail.com

Tóm tắt: Một trong những vấn đề được dư luận quan tâm nhất trong học sinh, sinh viên hiện nay là giáo dục đạo đức. Tại sao vấn đề này được nhiều người quan tâm và trao đổi trong nhiều diễn đàn như vậy, có nhiều nguyên nhân nhưng quan trọng nhất đó là sự tác động mạnh mẽ của quá trình hội nhập quốc tế sâu rộng ở nước ta hiện nay đã làm cho hệ giá trị và hành vi của một bộ phận học sinh, sinh viên trong các nhà trường có sự thay đổi. Làm thế nào để giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên có hiệu quả mà vẫn duy trì được các giá trị đạo đức truyền thống của Việt Nam và ngày càng hội nhập với quốc tế.

Từ khóa: Đạo đức; học sinh; sinh viên; hội nhập quốc tế.

Nhận bài: 8/4/2025; Biên tập: 9/4/2025; Phản biện: 11/4/2025; Duyệt đăng: 14/4/2025.

1. Đặt vấn đề

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã đặt ra yêu cầu: “Chú trọng hơn giáo dục đạo đức, nhân cách, năng lực sáng tạo và các giá trị cốt lõi, nhất là giáo dục tinh thần yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc, truyền thống và lịch sử dân tộc, ý thức trách nhiệm xã hội cho các tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ”. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng, giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Việc hội nhập mang lại nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra thách thức về bản sắc văn hóa, lối sống và giá trị đạo đức truyền thống. Vì vậy, giáo dục đạo đức cần được đổi mới để phù hợp với yêu cầu thời đại. Vấn đề đạo đức và giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên ở nước ta mấy năm gần đây đã trở thành điểm nóng không chỉ của ngành giáo dục mà còn là của toàn xã hội. Các phương tiện thông tin đại chúng cũng như các cuộc điều tra nghiên cứu đang nói nhiều đến sự gia tăng tội phạm; sự mang thai của trẻ em gái và các vấn đề tệ nạn xã hội khác như; tự tử, ma túy, bạo lực học đường, đua xe, nghiện game, chat... ở lứa tuổi học sinh, sinh viên. Một trong những vấn đề được dư luận quan tâm nhất trong giáo dục hiện nay là giáo dục đạo đức, tại sao vấn đề này được bàn bạc trao đổi trong nhiều diễn đàn, hội thảo như vậy? Có nhiều nguyên nhân thúc đẩy nhưng quan trọng nhất trong thời kỳ mở cửa và hội nhập quốc tế đã làm cho hệ giá trị và hành vi đạo đức của một bộ phận học sinh, sinh viên có sự thay đổi. Làm thế nào giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên có kết quả mà vẫn duy trì được các giá trị đạo đức truyền thống của con người Việt Nam và ngày càng hội nhập tốt hơn với khu vực và quốc tế.

Trong hoàn cảnh như thế, khi giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên những giá trị bền vững, những tinh hoa của cộng đồng các dân tộc Việt Nam được vun đắp nên qua lịch sử hàng ngàn năm đấu tranh dựng nước và giữ nước cần được bảo vệ và phát huy. Đó là lòng yêu

nước nồng nàn, ý chí tự cường dân tộc, tinh thần đoàn kết, ý thức cộng đồng gắn kết cá nhân - gia đình - quê hương - Tổ quốc; lòng nhân ái khoan dung, trọng nghĩa tình đạo lý; đức tính cần cù, sáng tạo trong lao động; sự tinh tế trong ứng xử, tính giản dị trong lối sống.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên hiện nay

Thời gian qua, với sự phối hợp đồng bộ của các lực lượng trên cả ba môi trường giáo dục nhà trường - gia đình - xã hội, hầu hết học sinh, sinh viên đã có ý thức và hành vi đạo đức đúng đắn. Học sinh, sinh viên đã thực hiện tốt nghĩa vụ của mình trong việc chăm lo rèn luyện đạo đức bản thân, có ý thức quan tâm đến những người xung quanh; tích cực tự giác học tập để nâng cao trình độ văn hóa, tiếp thu khoa học công nghệ hiện đại, nâng cao nhận thức chính trị, xã hội để làm chủ đất nước... đã góp phần giúp cho học sinh, sinh viên hình thành, củng cố những chuẩn mực đạo đức của con người mới Việt Nam. Những tấm gương học sinh, sinh viên không ngại hiểm nguy cứu người khi gặp nạn; những đôi bạn học tập, đôi bạn cùng tiến tuy nhỏ tuổi nhưng đã làm được việc lớn suốt nhiều năm học giúp bạn bị tật nguyền được đến trường mỗi ngày, trên đường phố nhiều học sinh, sinh viên tham gia tình nguyện điều khiển giao thông, vệ sinh môi trường đó là những hình ảnh đẹp có tác dụng nhắc nhở mọi người phải có ý thức trách nhiệm với cộng đồng.

Tuy nhiên, thực tiễn giáo dục đạo đức cho học sinh trong nhiều năm gần đây đang là vấn đề được toàn ngành giáo dục và cả xã hội quan tâm. Các vụ việc vi phạm đạo đức, lối sống, vi phạm pháp luật khiến cho dư luận xã hội hết sức lo lắng, bức xúc với tình trạng xuống cấp, suy thoái đạo đức của học sinh phổ thông. Nghị quyết TƯ 2 khóa VIII nhận định: “Đặc biệt đáng lo ngại là một bộ

phận học sinh, sinh viên có tình trạng suy thoái về đạo đức, mờ nhạt về lý tưởng, theo lối sống thực dụng, thiếu hoài bão lập thân, lập nghiệp vì tương lai của bản thân và đất nước”. Khi nói về đạo đức của học sinh, sinh viên vẫn còn nhiều hình ảnh chưa đẹp, không ít học sinh thiếu ý thức đạo đức kỷ luật, xúc phạm thầy cô giáo, vi phạm pháp luật khi còn trong độ tuổi vị thành niên. Học sinh, sinh viên nói tục chửi thề khá phổ biến; ở nhà, ra đường đầu tóc nhuộm đủ màu, ăn mặc thiếu văn hóa, tham gia đua xe và các tệ nạn xã hội khác. Xét về nguyên nhân của sự suy thoái đạo đức ở một bộ phận học sinh, sinh viên chúng ta thấy xuất phát từ cả ba môi trường giáo dục: nhà trường, gia đình, và xã hội.

Nhìn từ góc độ gia đình, từ xưa ông bà ta đã từng quan niệm “Tiên học lễ, hậu học văn” tức là việc dạy con người trước tiên phải dạy lễ nghĩa sau đó mới dạy văn hóa, hay nói cụ thể hơn là phải học tập rèn luyện về tư cách đạo đức, lễ nghĩa, cách đối nhân xử thế là điều quan trọng nhất được ưu tiên hàng đầu. Đạo đức của con người được hình thành và biểu thị bởi sự tác động của nhiều yếu tố, nhiều môi trường khác nhau trong đó gia đình và nhà trường là hai môi trường giáo dục nền tảng đầu tiên và quan trọng nhất. Dưới tác động của thời kỳ hội nhập quốc tế như hiện nay, của lối sống thành thị, gia đình Việt Nam xưa vốn là gia đình hiền hòa cùng chung sống dưới một mái nhà có nhiều thế hệ chung sống với nhau nay có nguy cơ tan vỡ, con cháu thiếu sự chăm sóc của bố mẹ, ông bà; ông bà không còn được hưởng nhu cầu trông nom các cháu cho vui cửa vui nhà, trông cây con cháu lúc tuổi già yếu; con cháu không còn cơ hội lấy ông bà làm nơi nương tựa về tình cảm, nguồn cung cấp kinh nghiệm sống... Bố mẹ, anh em, bà con họ hàng ít có dịp gặp nhau và gần như quanh năm chỉ là những câu hỏi thăm xã giao qua điện thoại; với cha mẹ già, phần đông con cái đều cho rằng chỉ cần gửi đóng góp tiền để phụng dưỡng là coi như đã làm tròn bổn phận của đạo làm con, chữ hiếu đã được không ít người hiểu một cách lạnh lùng như chính đồng tiền của họ.

Dưới góc độ trường học thì nhà trường vẫn là nhân tố quan trọng để góp phần hình thành và phát triển nhân cách, đạo đức, lối sống của thế hệ mai sau. Hệ thống giáo dục Việt Nam đã chú trọng đến vấn đề giáo dục, rèn luyện đạo đức cho học sinh, sinh viên thông qua các bài học đạo đức ở bậc tiểu học, giáo dục công dân ở trung học cơ sở, trung học phổ thông và các nội dung bài giảng ở đại học. Tuy nhiên, mỗi tuần học sinh chỉ được học một tiết đạo đức hoặc giáo dục công dân; phần lớn chương trình giáo dục đạo đức, giáo dục công dân được học sinh tiếp nhận một cách hời hợt, lạnh nhạt. Một bộ phận học sinh và cả thầy cô giáo đã xem nhẹ môn học đạo đức hoặc giáo dục công dân, khi dạy học ít có đầu tư nghiên cứu các bài học thực tiễn để dẫn chứng, minh họa trong giờ học để làm cho giờ học sôi nổi, kích thích sự yêu mến của các em đối với môn học. Trong khi đó, ở một số nước phát triển học sinh

học về giáo dục công dân chủ yếu là dựa trên các nguồn thông tin khác nhau để trao đổi học tập.

Bên cạnh môi trường gia đình và nhà trường, thì xã hội luôn đóng giữ vai trò không kém phần quan trọng trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên trong thời kỳ hội nhập quốc tế sâu rộng như hiện nay. Đạo đức là hệ thống các quy tắc, chuẩn mực xã hội, hành vi con người được điều khiển bởi những quy tắc và chuẩn mực đó. Có người tuân thủ, tiếp nhận nó một cách tự nhiên, tự ý thức được các giá trị đạo đức, các chuẩn mực xã hội, nhưng cũng có người tiếp nhận và tuân thủ vì xung quanh họ có những cơ chế kiểm soát xã hội mạnh mẽ như gia đình, họ hàng, làng xóm, luật lệ... thế nhưng khi xã hội chúng ta hội nhập quốc tế sâu rộng như hiện nay thì nó đã làm cho một số hệ thống quy tắc dễ bị phá vỡ, lúc đó phải trái, đúng sai không còn rạch ròi. Trong hoàn cảnh như vậy, con người dễ thờ ơ trước các chuẩn mực đạo đức truyền thống; chính trong hoàn cảnh như vậy, con người dễ thờ ơ trước cái thiện, dửng dưng trước cái ác, chính vì vậy dễ dẫn đến một bộ phận học sinh, sinh viên hiện nay có lối sống thực dụng, cá nhân ích kỷ, suy thoái về đạo đức lối sống, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực... Chính tâm lý sống gấp, sống hưởng thụ vật chất mà dẫn đến hành động mù quáng vi phạm pháp luật. Đây là một vấn đề rất cần được xã hội quan tâm trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên hiện nay.

2.2. Giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên hiện nay

Thứ nhất, tiếp tục hoàn thiện các văn bản pháp lý về giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Các cơ quan chức năng cần phải tiếp tục ban hành hoặc điều chỉnh các văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục cho phù hợp với thực tiễn Việt Nam trong giai đoạn hội nhập quốc tế sâu rộng như hiện nay, đảm bảo các chính sách về giáo dục thông thoáng, phù hợp với thực tiễn, đáp ứng yêu cầu định hướng phát triển kinh tế đất nước. Ngân sách đầu tư cho giáo dục cần phải được tăng cường để đáp ứng các điều kiện xây dựng nhà trường thông minh và nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục.

Thứ hai, cần coi trọng tính thực tiễn trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên. Để bài học môn Đạo đức, Giáo dục công dân và pháp luật có hiệu quả, thầy cô giáo cần tích cực liên hệ với thực tiễn, đưa ra nhiều tình huống để các em tự giải quyết, qua đó các em sẽ nhận thức được giá trị sống, học được các kỹ năng cơ bản và tự định hướng hành vi. Nội dung chương trình các môn học khác cần được lồng ghép nội dung giáo dục tư tưởng cho học sinh, sinh viên một cách phù hợp. Tuổi trẻ thường dễ bị kích động, thiếu tự chủ do kinh nghiệm sống còn hạn chế, do vậy việc lồng ghép các hình thức hoạt động tập thể để giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên sẽ mang lại hiệu quả cao hơn. Giáo viên chủ nhiệm lớp là cầu nối quan trọng giữa nhà

trường và gia đình, khi phát hiện học sinh vi phạm kỷ luật giáo viên chủ nhiệm lớp cần phối hợp với các giáo viên bộ môn và gia đình để xử lý nghiêm, kiên quyết và có tính giáo dục cao để làm gương cho học sinh, sinh viên khác. Điều này cần được áp dụng từ trong nội quy, quy định ở lớp, ở trường như đi học đúng giờ, trang phục gọn gàng, không gây gỗ, đánh nhau và các tệ nạn xã hội khác.

Thứ ba, phát huy trách nhiệm của gia đình trong giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên. Các bậc cha mẹ, gia đình không thể trăm sự nhờ thầy, cô giáo mà thoái thác hết trách nhiệm dạy con cho nhà trường. Thực tế là thời gian mà các em ở trường không nhiều, thầy, cô nào tận tình đến mấy cũng khó có thể kiểm soát hết những việc mà các em làm ngoài giờ học. Sự quan tâm thường xuyên, chu đáo của bố mẹ về sức khỏe, giờ giấc, tình hình học tập của các em sẽ giúp các em có thêm nguồn động viên để học tập tốt hơn. Nhà trường phải có quy chế phối hợp với gia đình trong giáo dục đạo đức cho học sinh.

Thứ tư, phát huy trách nhiệm của xã hội trong giáo dục đạo đức cho học sinh. Giáo dục đạo đức và nếp sống văn hóa truyền thống trong thời kỳ mở cửa và hội nhập quốc tế sâu rộng ở nước ta hiện nay ngoài việc tổ chức và tập hợp đồng đảo các tổ chức, đoàn thể xã hội, cộng đồng và gia đình cùng tham gia tích cực vào công tác này, chúng ta còn phải tạo ra những “sân chơi” mới, thích hợp và hấp dẫn đối với mọi người, nhất là lớp trẻ. Các cơ quan chức năng cần phải kiểm tra, kiểm soát các sản phẩm văn hóa, tìm cách chọn lọc và xử lý các thông tin văn hóa từ nước ngoài du nhập vào. Chú trọng giáo dục các giá trị văn hóa truyền thống, đạo lý và nếp sống gia đình. Đưa nội dung giáo dục các giá trị đạo đức truyền thống, nếp sống gia đình văn hóa vào các hoạt động thường ngày của học sinh, sinh viên, từ học tập lao động đến vui chơi, giải trí. Bên cạnh đó, phải tạo ra một môi trường sống lành mạnh ở gia đình và xã hội. Về phương diện quản lý, cần phải có quy chế phối hợp giữa nhà trường với các lực lượng xã hội trong giáo dục đạo

đức cho học sinh, sinh viên. Trong đó phải xác định trách nhiệm pháp lý cho các cơ quan tổ chức và các đoàn thể trong xã hội.

3. Kết luận

Giáo dục đạo đức có vai trò to lớn, thiết thực trong quá trình hình thành, phát triển nhân cách học sinh, sinh viên. Trong tình hình hiện nay, giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên không chỉ có ý nghĩa cơ bản mà còn mang tính cấp thiết. Thực trạng đạo đức và giáo dục đạo đức ở trường học hiện nay có nhiều vấn đề cần quan tâm, nguyên nhân của thực trạng đó có cả về phía học sinh, sinh viên và các yếu tố khách quan khác. Giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên ở Việt Nam trong thời kỳ hội nhập quốc tế hiện nay không chỉ giúp học sinh, sinh viên có nhân cách tốt mà còn trang bị cho các em bản lĩnh để hội nhập mà không bị hòa tan. Điều quan trọng là phải kết hợp giáo dục truyền thống với những giá trị hiện đại, giúp thế hệ trẻ phát triển toàn diện và có trách nhiệm hơn với xã hội.

Giáo dục đạo đức trong kỷ nguyên mới “kỷ nguyên vươn mình của dân tộc” hiện nay không chỉ là việc dạy cho học sinh, sinh viên biết điều đúng - sai, mà còn là giúp họ trở thành những công dân có trách nhiệm, biết cống hiến cho xã hội. Để làm được điều này, cần có sự chung tay của cả gia đình, nhà trường và toàn xã hội, với những phương pháp giáo dục đổi mới phù hợp với thời đại. ○

Tài liệu tham khảo

- [1]. Phạm Khắc Chương, Hà Nhật Thăng (1998). *Đạo đức học*, Nxb Giáo dục.
- [2]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết Hội nghị lần thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa VIII), về định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá và nhiệm vụ đến năm 2000*, ngày 24/12/1996.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 1, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021.

MORAL EDUCATION FOR STUDENTS IN THE CURRENT PERIOD OF INTERNATIONAL INTEGRATION IN OUR COUNTRY

Bui Van Hai

Nguyen Hue University

Email: vanhailq@gmail.com.

Abstract: *One of the issues of most concern to the students today is moral education. There are many reasons why this issue is of interest to many people and discussed in many forums, but the most important is the strong impact of the deep international integration process in our country today, which has changed the value system and behavior of a part of students in schools. The article discusses the measures to effectively educate students in ethics while maintaining traditional Vietnamese ethical values and increasingly integrating with the international community.*

Keywords: *Ethics, students, international integration.*